

גבולות האחריות על כבישי ישראל

יוני 2012

גבולות האחריות על כבישי ישראל

א. הסבר כללי

מסמך זה הינו פרי עבודה מקיפה שיזם משרד התחבורה לחלוקה מחדש של גבולות האחריות על כבישי ישראל בין החברה הלאומית לדרכים ובין הרשויות המקומיות. העבודה נעשתה במטרה לטייב את חלוקת האחריות הקיימת, אשר לעתים אינה תואמת את מאפייני הכבישים, כגון אופי הנסיעה וסוג שימושי הקרקע בצידי הכביש.

כמו כן, ישנו כיום מספר רב של כבישים, בעיקר בשטחי ובאחריות המועצות האזוריות, אשר אינם מתוחזקים כראוי מסיבות שונות. לאחרונה, חלק מהכבישים הללו טופלו באופן נקודתי וחריג ע"י משרד התחבורה, אך פתרון זה הינו זמני וחלקי ועל כן הוחלט להסדיר את הנושא באופן קבוע במסגרת מסמך זה.

ככלל, המסמך מחלק את רשת הכבישים לשני סוגים עיקריים:

1. כבישים באחריות החברה הלאומית לדרכים.

2. כבישים באחריות הרשויות המקומיות:

2.1. במימון מלא של הרשות המקומית.

2.2. בהשתתפות במימון האחזקה המונעת ע"י משרד התחבורה.

כתוצאה מעבודה זו, משרד התחבורה לוקח על אחריותו באמצעות החברה הלאומית לדרכים תוספת של כ- 1,672 ק"מ-כביש נוספים ברחבי הארץ.¹

ב. מטרות העבודה

1. הגדרת קריטריונים לקביעת האחריות על כבישי ישראל.

2. קביעת חלוקה ברורה של האחריות על כבישי ישראל בין החברה הלאומית לדרכים ובין הרשויות המקומיות והתאמת הגוף האחראי על כל כביש למאפייני הכביש והנסועה בו.

¹ כ- 1672 ק"מ כביש עוברים מאחריות הרשויות המקומיות לאחריות החברה הלאומית לדרכים, וכ- 98 ק"מ כביש עוברים מאחריות החברה הלאומית לדרכים לאחריות הרשויות המקומיות, מתוכם כ- 65 ק"מ עם השתתפות משרד התחבורה במימון באחזקה המונעת.

ג. גבול ישוב:

1. "גבול ישוב" יוגדר לצורך מסמך זה ככל אחד מהבאים:

1.1. גבול ישוב על פי צו בתוקף של שר הפנים, אולם באזור יהודה ושומרון –

גבול הבינוי בפועל של ישוב שיש לו תב"ע מאושרת ו/או סמל ישוב מהמנהל האזרחי.

1.2. כל השטחים הנמצאים בתוך הקו הכחול של תכנית מתאר בתוקף לאזור תעשייה, תעסוקה, מסחר, בית עלמין, מעבר גבול יבשתי, שדה תעופה, מנחת מטוסים או מוסד חינוכי מוכר ע"י משרד החינוך או המועצה להשכלה גבוהה, כל זאת בתנאי שהללו נמצאים מחוץ לגבול ישוב כאמור בסעיף 1.1 לעיל.

ד. קריטריונים לקביעת האחריות

1. כל קטע כביש הנמצא מחוץ לגבול ישוב כאמור בסעיף ג' לעיל יהיה באחריות החברה הלאומית לדרכים, למעט במקרים הבאים:

1.1. קטע כביש המחבר רק בין שני ישובים בתחום מועצה אזורית, שאורכו פחות מ-1 ק"מ (ראה נספח ב').

1.2. קטע כביש שנאסרה בו תנועה אזורית, או שהיקף התנועה האזורית בו הינו זניח (פחות מ-10%).

1.3. קטע כביש המוביל רק ליעדים שאינם מוגדרים בגבול ישוב (בהתאם להגדרה בסעיף ג לעיל).

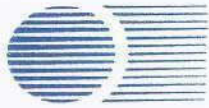
1.4. כביש ייחודי, שהאחריות עליו ניתנה באופן מפורש לגוף אחר כגון: כביש 6, הנתיב המהיר לת"א, מנהרות הכרמל, חלק מתוואי המטרונת בחיפה, נתיבי איילון.

1.5. קטע כביש שאינו סלול באספלט או בבטון.

1.6. דרכי יער ונוף.

1.7. קטע כביש שהרשות המקומית מבקשת שיהיה באחריותה, בהסכמת וועדת המעקב (פירוט בסעיף ה).

1.8. קטע כביש העובר ביו"ש באזור A.

- 1.9. קטע כביש העובר ביו"ש באזור B למעט קטע מכביש גישה לישוב ישראלי המוגדר בגבול ישוב, אשר לא ניתן להגיע אליו באופן סביר בדרך אחרת.
2. האחריות על קטע כביש הנמצא בתוך גבול ישוב, והיה עד כה באחריות החברה הלאומית לדרכים, תיקבע עפ"י 'מדד הבין-עירוניות' שעיקרו בחינה האם הכביש בעל מאפיינים עירוניים בולטים, פירוט נוסף בנספח א' לנייר זה.
3. לא ישתנה מעמדו של קטע כביש העובר בתוך גבול ישוב וטרם עבודה זו לא היה באחריות החברה הלאומית לדרכים.
4. קטע כביש שעל פי הקריטריונים יש להעביר את האחריות עליו מרשות מקומית לחברה הלאומית לדרכים, ואשר אינו בעלי תוקף סטטוטורי לכל אורכו, יידון בנפרד ע"י וועדת המעקב (פירוט בסעיף ה'), על מנת לבחון את היתכנות העברתו לחברה הלאומית לדרכים.
5. הפרדות מפלסיות בין מסילת רכבת לכביש:
 - 5.1. במידה וקטע הכביש עובר מעל המסילה:
 - 5.1.1. במידה ולפחות אחד מהמשכיו המיידים של קטע הכביש הינו באחריות החברה הלאומית לדרכים, יהיה גם קטע הגשר באחריות החברה הלאומית לדרכים.
 - 5.1.2. בכל מקרה אחר קטע הגשר העובר מעל המסילה יהיה באחריות חברת רכבת ישראל.
 - 5.2. במידה וקטע הכביש עובר מתחת למסילה:
 - 5.2.1. במידה ולפחות אחד מהמשכיו המיידים של קטע הכביש הינו באחריות החברה הלאומית לדרכים, יהיה גם קטע הכביש באחריות החברה הלאומית לדרכים.
 - 5.2.2. בכל מקרה אחר קטע הכביש העובר מתחת למסילה יהיה באחריות הרשות המקומית.

סמנכ"ל תיאום ותשתיות

משרד התחבורה
התשתיות הלאומיות
והבטיחות בדרכים

ה. וועדת המעקב

1. וועדת המעקב לטיפול בנושא גבולות האחריות על כבישי ישראל הינה:
 - 1.1. נציג אגף תאום ותשתיות במשרד התחבורה – יו"ר
 - 1.2. נציג אגף התקציבים במשרד האוצר
 - 1.3. נציג אגף תכנון במשרד התחבורה
2. החלטות וועדת המעקב יתקבלו פה אחד.
3. וועדת המעקב תדון בנושאים שוטפים העולים בעקבות תהליך החלוקה מחדש של האחריות על כבישי מדינת ישראל.
4. וועדת המעקב תחלק מחדש את גבולות האחריות במקרה של אירוע משמעותי, כגון פתיחה לתנועה של כביש עוקף, בהתאם לקריטריונים.
5. וועדת המעקב תעדכן כל עשר שנים, במידת הצורך, את הקריטריונים ועימם יעודכנו גבולות האחריות לכבישי ישראל.

1. קביעת שיעור הזכאות להשתתפות משרד התחבורה במימון אחזקת כבישים העוברים מאחריות החברה הלאומית לדרכים לאחריות רשות מקומית:

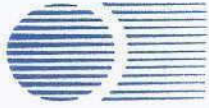
1. במידה ונקבע כי רשות מקומית זכאית להשתתפות משרד התחבורה במימון עלויות האחזקה המונעת של קטע כביש שהועבר מאחריות החברה הלאומית לדרכים לאחריות הרשות המקומית כאמור בנספח א', שיעור ההשתתפות של משרד התחבורה במימון יקבע לפי הנוסחה הבאה:

$$Y = 100\% - (100\% - X) * 2$$

שיעור השתתפות משרד התחבורה במימון האחזקה המונעת של כבישים ברשות = Y %

שיעור השתתפות משרד התחבורה בפרויקטי הפיתוח באותה רשות = X %

2. משרד התחבורה לא ישתתף במימון עלויות האחזקה השוטפת, אלא האחזקה המונעת בלבד, אשר מוגדרת כפעולות קרצוף, ריבוד, צביעה, החלפת מעקות בטיחות פגומים והתאמות הכרחיות בלבד בתכניות הרמזורים, במבנה איי התנועה ובמבנה מעגלי התנועה הקיימים.

סמנכ"ל תיאום ותשתיות

משרד התחבורה
התשתיות הלאומיות
והבטיחות בדרכים

3. השתתפות משרד התחבורה תעשה במסגרת בקשת השתתפות שתועבר למשרד התחבורה ע"י הרשות המקומית בהתאם לנוהל בקשת השתתפות במימון פרויקטים.

4. השתתפות משרד התחבורה תעשה לאחר קבלת ממצאים בדבר הצורך והכדאיות בביצוע פעולת האחזקה המונעת, עפ"י המדדים המקצועיים כפי שייקבע בכל שנה בהתאם למגבלת התקציב.

5. משרד התחבורה לא ישתתף במימון עלויות עודפות הנובעות מביצוע עבודות האחזקה בסטנדרטים הנדסיים העולים על הסטנדרטים המאושרים של משרד התחבורה.

2. תהליך העברת האחריות

1. בטרם העברת קטע כביש מאחריות החברה הלאומית לדרכים לאחריות רשות מקומית, החברה הלאומית לדרכים תוודא את תקינותו (P.C.I מעל 80).

2. החברה הלאומית לדרכים לא תהיה אחראית לביצוע התאמות נוספות בכביש בטרם העברתו, מעבר לאמור בסעיף ז' לעיל.

3. כביש המועבר מאחריות הרשות המקומית לאחריות החברה הלאומית לדרכים יועבר במצבו הנוכחי.

מר אשר דולב
רכז תחבורה
אגף התקציבים
משרד האוצר

גב' עירית שפרבר
מנהלת אגף בכיר לתכנון
תחבורתי
משרד התחבורה

גב' קרן טרנר
מ"מ סמנכ"לית תשתיות ותיאום
משרד התחבורה

סמנכ"ל תיאום ותשתיות

משרד התחבורה
התשתיות הלאומיות
והבטיחות בדרכים

נספח א' - מקדמים לקביעת מדד הבין-עירוניות (s)

משקל יחסי [ri]	מקדם השפעה [ki]	בין-עירוניות נמוכה	מקדם השפעה [ki]	בין-עירוניות בינונית	מקדם השפעה [ki]	בין-עירוניות גבוהה	גורם השפעה [i]
40%	0	קטן 40%	0.5	40% - 75%	1	מעל 75%	אחוז תנועה עוברת
20%	0	גדול מ- 10	0.5	6 - 10	1	קטן מ- 5	כניסות ויציאות לק"מ
10%	0	מעל 50%	0.5	30% - 50%	1	קטן מ- 30%	אחוז חניה לק"מ
20%	0	מעל 50%	0.5	30% - 50%	1	קטן מ- 30%	אחוז חזית מסחרית לק"מ
10%	0	מעל 3	0.5	2 - 3	1	קטן מ- 2	מס' צמתים לק"מ

הגדרות:

- קטע הכביש שיועבר מאחריות החברה הלאומית לדרכים יתחיל בנקודה בה מתחילים המאפיינים העירוניים, כגון קו בינוי ראשון, צומת מקומי ראשון וכדומה.
- אחוז תנועה עוברת - שיעור נסיעות הרכב ביום ממוצע מתוך כלל נסיעות הרכב ביום ממוצע, אשר גם המוצא וגם היעד שלהן אינם בתוך גבול הישוב.
- כניסות ויציאות לק"מ - מספר הכניסות והיציאות לק"מ כביש במוצע בקטע הנדון, בכל כיווני הנסיעה. כניסה ויציאה מוגדרות כמקום בו רכב פרטי יכול להיכנס או לצאת מן הכביש הנדון לאזור סלול, כבוש או מרוצף שאינו כביש (לדוגמא – חניה של בנין).
- אחוז חניות לק"מ – שיעור אורך הכביש בקטע הנדון מתוך האורך הכולל של הקטע, בו קיימות חניות בצמוד לכביש, לפחות באחד מצדדיו.
- אחוז חזית מסחרית לק"מ - שיעור אורך הכביש בקטע הנדון מתוך האורך הכולל של הקטע, בו קיימת חזית מבנה מסחרי או חזית מבנה מגורים בצמוד לכביש, לפחות באחד מצדדיו.

סמנכ"ל תיאום ותשתיות

משרד התחבורה
התשתיות הלאומיות
והבטיחות בדרכים

- מספר צמתים לק"מ- מספר הצמתים לק"מ כביש בממוצע בקטע הנדון, בכל כיווני הנסיעה.

מדד הבין-עירוניות של כל קטע כביש (s) מוגדר לפי:

$$\text{מדד} = \text{מקדם השפעה} * \text{משקל יחסי} \quad : \quad S = \sum (k_i * r_i)$$

המדד נע בין 0 בקטע כביש בעל מאפיינים עירוניים לחלוטין ועד 1 בכביש בעל מאפיינים בין-עירוניים לחלוטין. המדד הממוצע הינו 0.5.

קריטריונים לקביעת גבולות האחריות בתוך גבול ישוב:

- (1) מדד $s \leq 0.5$ אחריות החברה הלאומית לדרכים.
- (2) מדד $0.4 \leq s < 0.5$ אחריות הרשות המקומית עם השתתפות משרד התחבורה במימון האחזקה המונעת.
- (3) מדד $s > 0.4$ לא יהיה באחריות החברה הלאומית לדרכים וללא השתתפות משרד התחבורה.
- (4) כבישים ארציים בעלי 1-3 ספרות ובעלי מדד $s < 0.5$ הנמצאים באחריות הרשות המקומית זכאים להשתתפות משרד התחבורה במימון האחזקה המונעת.
- (5) למרות האמור לעיל, קטע כביש בו 50% תנועה עוברת ומעלה המצוי בתוך גבול ישוב הנמצא באשכול סוציו אקונומי 5 ומטה על פי נתוני הלמ"ס, קטע הכביש יישאר באחריות החברה.

סמנכ"ל תיאום ותשתיות

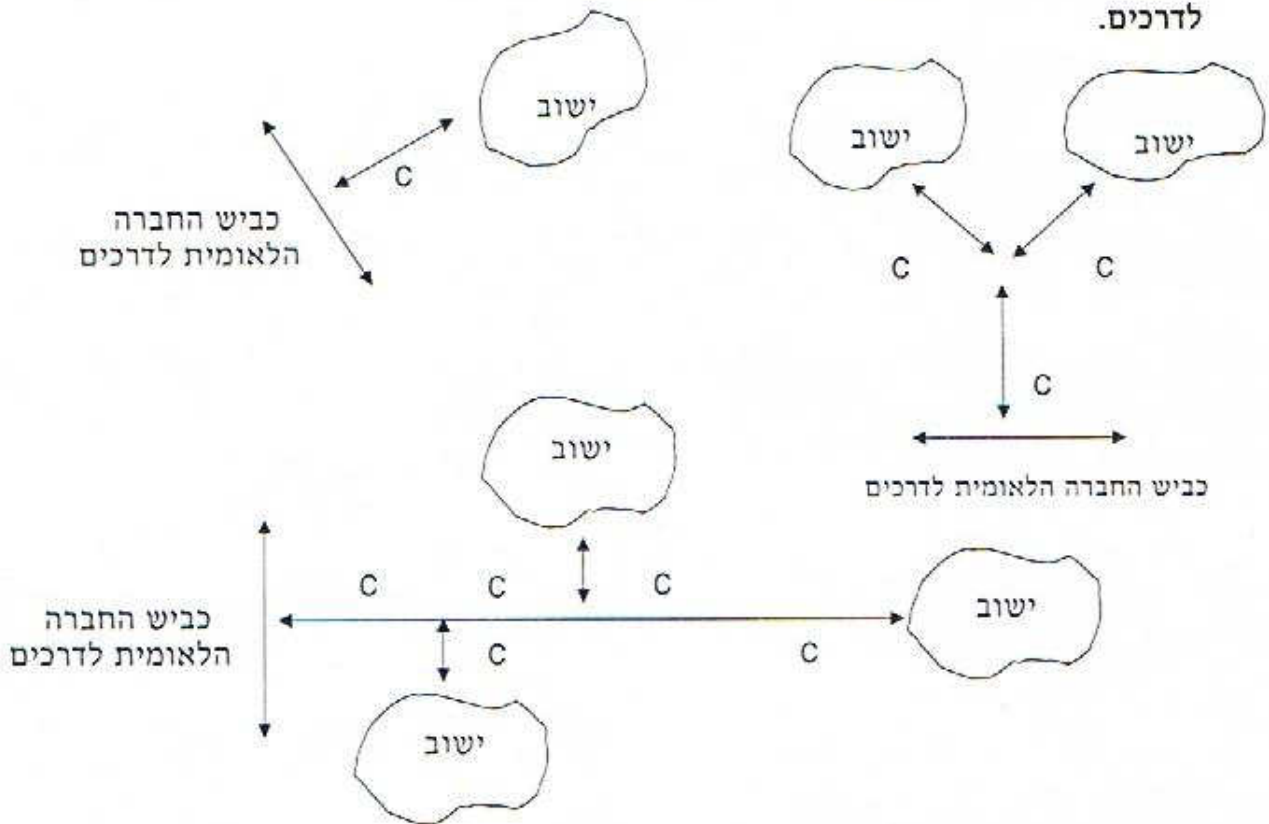

משרד התעבורה
התשתיות הלאומיות
והבטיחות בדרכים

נספח ב' – דוגמאות ליישום הקריטריונים לקביעת גבולות האחריות מחוץ לגבול ישוב

1. כביש גישה לישוב בודד (c)

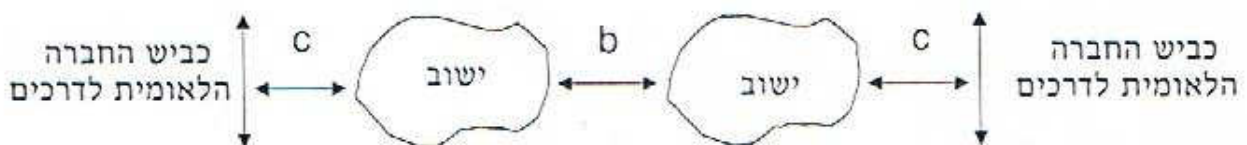
כבישי הגישה (c) הנמצאים מחוץ לגבול הישוב יהיו באחריות החברה הלאומית לדרכים.

2. כבישי גישה למספר ישובים (c) וכבישים מחברים (b)

$b < 1$ ק"מ - אחריות החברה הלאומית לדרכים

$b > 1$ ק"מ - לא באחריות החברה הלאומית לדרכים

תיקון מינוי רשויות תימרוך מקומיות
לפי תקנות התעבורה, התשכ"א-1961

בתוקף סמכותי לפי תקנה 1 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961¹, אני מתקן את מינוי רשויות תימרוך מקומיות², כך שבסעיף 2, שכותרתו "לגבי דרכים כמפורט בטור ב':", בטור ב' שלצד פסקה (2), במקום האמור בו יבוא:

"דרכים שבאחזקת החברה, כפי שהן מסומנות במפת הכבישים "גבולות האחריות לכבישי ישראל", בקנה מידה 1:100,000, מיום ח' בסיון התשע"ב (29 במאי 2012) שנחתמה בידי ביום 6 בסיון הגעתי, 6 גיוני 2012, ומופקדת במשרדי החברה, ברחוב יהדות קנדה 29, אור יהודה."

אלכס לנגר
המפקח על התעבורה

התשע"ב 6 בסיון
2012 6 גיוני
(חמ-3-766)

¹ ק"ת התשכ"א, עמ' 1425.

² ז"פ התשי"ע, עמ' 2302, עמ' 3907 ו-עמ' 4340, התשע"א, עמ' 399, עמ' 6208; התשע"ב עמ' 1290.